

MOTYVUOTA IŠVADA
DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NUSTATYMO
LIETUVOS AUTOMOBILIŲ KELIŲ DIREKCIJOJE PRIE SUSISIEKIMO MINISTERIJOS

2018 m. spalio 12 d.
Vilnius

1. BENDRA INFORMACIJA

Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos (toliau – Kelių direkcija) Korupcijos prevencijos ir jos kontrolės vykdymo komisija (toliau – Komisija), sudaryta Kelių direkcijos direktoriaus 2018 m. rugpjūčio 10 d. įsakymu Nr. V-181 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2016 m. vasario 11 d. įsakymo Nr. V-120 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos korupcijos prevencijos ir jos kontrolės vykdymo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo, pakeitimo“, atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą Kelių direkcijoje. Pasirinkta veiklos sritis – viešųjų pirkimų organizavimas. Šioje srityje egzistuoja didelę korupcijos pasireiškimo tikimybė, kadangi sritis atitinka kriterijų, nurodytą Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje – valstybės ir savivaldybės įstaiga „daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo“.

Vienas atlikto patikrinimo tikslas – nustatyti galimus korupcijos rizikos veiksnius, sudarančius prielaidas Kelių direkcijos valstybės tarnautojams arba darbuotojams, dirbantiems pagal darbo sutartis, (toliau kartu vadinama – darbuotojai) padaryti korupcinio pobūdžio pažeidimus viešųjų pirkimų organizavimo srityje. Kitas patikrinimo tikslas – nustatyti korupcijos rizikos veiksnius, pasiūlyti priemones, šiems veiksniams valdyti.

Komisija patikrino 11 Kelių direkcijos vykdytų viešųjų pirkimų, iš jų:

- 2 darbų pirkimai (1 tarptautinis atviras konkursas ir 1 supaprastintas atviras konkursas);
- 5 paslaugų pirkimai (2 tarptautiniai atviri konkursai, 1 neskelbiama apklausa raštu ir 2 neskelbiamos apklausos žodžiu – mažos vertės pirkimai);
- 4 prekių pirkimai (1 tarptautinis atviras konkursas, 1 neskelbiama apklausa raštu ir 2 neskelbiamos apklausos žodžiu – mažos vertės pirkimai).

Atliktos korupcijos rizikos analizės laikotarpis – nuo 2017 m. lapkričio mėnesio iki 2018 m. rugsėjo mėnesio.

2. ANALIZĖS REZULTATAI

2.1. Analizuotų ir vertintų teisės aktų ar kitų dokumentų sąrašas

Komisija patikrinimo metu analizavo ir vertino šiuos viešuosius pirkimus reglamentuojančius teisės aktus ir Kelių direkcijos vidaus dokumentus:

- Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas;
- Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo metodika, patvirtinta 2017 m. birželio 29 d. įsakymu Nr. 1S-105;
- Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodika, patvirtinta 2017 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1S-94;
- Kainodaros taisyklių nustatymo metodika, patvirtinta 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-95;

- Viešųjų pirkimų skyriaus nuostatai, patvirtinti Kelių direkcijos direktoriaus 2017 rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. V410;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašas, patvirtintas Kelių direkcijos direktoriaus 2018 m. kovo 6 d. įsakymu Nr. TV-16;
- Mažos vertės pirkimų tvarkos aprašas, patvirtintas Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. 1S-97;
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos viešųjų pirkimų komisijų darbo reglamentas, patvirtintas Kelių direkcijos direktoriaus 2017 m. liepos 5 d. įsakymu Nr. TV-42;
- Viešųjų pirkimų planas, patvirtintas Kelių direkcijos direktoriaus 2018 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. V-5;
- Kelių direkcijos direktoriaus 2018 m. kovo 6 d. įsakymas Nr. TV-15 „Dėl nuolatinės paslaugų viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“
- Kelių direkcijos direktoriaus 2018 m. birželio 14 d. įsakymas Nr. TV-20 „Dėl nuolatinės darbų viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“;
- Kelių direkcijos direktoriaus 2017 m. balandžio 18 d. įsakymas Nr. TV-21 „Dėl nuolatinės paslaugų viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“
- Kelių direkcijos direktoriaus 2017 m. rugpjūčio 4 d. įsakymas Nr. TV-49 „Dėl Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2017 m. balandžio 18 d. įsakymą Nr. TV-21 „Dėl nuolatinės paslaugų viešųjų pirkimų komisijos sudarymo“ pakeitimo“
- Viešųjų pirkimų komisijų narių ir ekspertų nešališkumo deklaracijos ir konfidencialumo pasižadėjimai;
- Atrinktų tikrinti viešųjų pirkimų dokumentai (paraiškos, kainų pagrindimai, techninės specifikacijos, konkurso sąlygos, užduotys viešojo pirkimo komisijoms, pasiūlymų vertinimo lentelės, mažos vertės pirkimo pažymos ir kt.);
- Centrinės viešųjų pirkimų informacinės sistemos (toliau – CVP IS) duomenys;
- Kelių direkcijos dokumentų valdymo sistema (bylos, susijusios su viešaisiais pirkimais);
- Kelių direkcijos pirkimus inicijavusių skyrių darbuotojų paaiškinimai, pateikti elektroniniu paštu.

2.2. Vertinimo metodika

Komisija atliko vidinį tyrimą ir teisės aktų ar procedūrų peržiūrą/vertinimą. Buvo analizuojama, kuriose Kelių direkcijos įgyvendinamose procedūrose ir darbuotojų veiksmuose, susijusiuose su viešųjų pirkimų organizavimu, galimos korupcijos apraiškos arba yra veiklos trūkumų. Taip pat buvo siekiama nustatyti, ar Kelių direkcijos vidaus dokumentuose yra aiškiai įtvirtintos ir aprašytos visos procedūros, ar nustatyta tvarka yra pakankama ir aiškiai apibrėžta, sprendimai priimami objektyviai.

2.3. Analizės rezultatas

Atlikdama korupcijos rizikos analizę, Komisija vadovavosi Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo

rekomendacijų patvirtinimo“, taip pat atsižvelgė į Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. kovo 12 d. nutarimą Nr. 243 „Dėl teisės aktų projektų antikorporacinio vertinimo taisyklių patvirtinimo“.

Viešųjų pirkimų organizavimo Kelių direkcijoje vertinimo metu Komisija nustatė, kad

1. Visi patikrinti viešieji pirkimai yra įtraukti į Kelių direkcijos viešųjų pirkimų planą;
2. 8 iš 8 viešųjų pirkimų paraiškos yra parengtos ir patvirtintos atsakingų asmenų (dėl 3 viešųjų pirkimų paraiškos nebuvo rengiamos pagal Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašo 8.2 punkto reikalavimus). Tačiau paraiškos – pagrindinis pirkimo inicijavimo dokumentas – ir prie jos pridedami dokumentai (maksimalios pasiūlymo kainos pagrindimas, techninė specifikacija, pirkimo sutarties projektas, techninis projektas – jei taikoma) nėra registruojamos Kelių direkcijos dokumentų valdymo sistemoje, todėl galimas dokumentų keitimas ir tikslinimas vykdant viešąjį pirkimą;
3. 6 iš 6 viešųjų pirkimų techninėse specifikacijose nėra nustatyta išskirtinių reikalavimų, taikomų vienam tiekėjui (5 viešuosiuose pirkimuose techninė specifikacija netaikoma), tačiau visos techninės specifikacijos, pateikiamos Kelių direkcijos Viešųjų pirkimų skyriui nėra pasirašomos rengėjo ir pirkimą inicijuojančio administracijos padalinio vadovo parašais;
4. 2 viešųjų pirkimų yra pateiktas maksimalios pasiūlymo kainos (įkainio) pagrindimas, 6 viešųjų pirkimų kainos pagrindimo nėra (3 viešųjų pirkimų kainos pagrindimas nereikalingas);
5. 11 iš 11 viešųjų pirkimų teisingai nustatyti pirkimo būdai – pagal numatomos sudaryti sutarties pradinę vertę;
6. CVP IS priemonėmis prie visų viešųjų pirkimų jungėsi tik turintys teisės ir prieigą darbuotojai;
7. Visi Kelių direkcijos viešųjų pirkimų komisijų nariai ir ekspertai yra pasirašę nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus, tačiau pirkimo iniciatoriams (pirkimą inicijavusio skyriaus vadovams) netaikomi nešališkumo ir konfidencialumo reikalavimai;
8. 5 iš 5 viešųjų pirkimų rengtuose pirkimo dokumentuose nėra įtraukta papildomų kvalifikacijos reikalavimų (pvz., tokių, kurie ribotų konkurenciją), visi pirkimo dokumentai (konkurso sąlygos) yra patvirtinti Kelių direkcijos vadovo (6 viešiesiems pirkimams pirkimo dokumentai rengiami nebuvo – netaikoma);
9. 5 iš 5 viešųjų pirkimų yra tinkamai paskelbti (6 viešieji pirkimai neskelbti – netaikoma);
10. 3 iš 6 mažos vertės pirkimų (neskelbiamos apklausos žodžiu arba raštu) buvo pirkti iš vieno tiekėjo – pagrįstai, kituose 3 pirkimuose buvo vykdoma trijų tiekėjų apklausa, tačiau nebuvo rengiamas tiekėjų pasirinkimo pagrindimas;
11. CVP IS yra 10 administratorių, kurie gali prisijungti prie bet kokio CVP IS priemonėmis vykdomo viešojo pirkimo;
12. Nėra nustatyta, ar viešųjų pirkimų dalyviai (tiekėjai) buvo supažindinami su konkursą laimėjusiu pasiūlymu.

3. VEIKLOS SRITIES VERTINIMO METU NUSTATYTI KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIAI

Kelių direkcijos veiklos srities vertinimo metu Komisijos buvo nustatyti tokie korupcijos rizikos veiksniai dėl neaiškių sprendimų priėmimo procedūrų, nuolatinio pobūdžio tam tikrų nustatytų procedūrų nesilaikymo, netinkamos darbų ir procesų kontrolės ir priežiūros mechanizmų:

1. Taikomi neatsparūs korupcijai pirkimo būdai – mažos vertės pirkimai atliekami apie juos neskelbiant apklausos žodžiu arba raštu būdu, pirkimai iš vieno šaltinio;

2. Dokumentai, susiję su viešųjų pirkimų inicijavimu ir perduodami Kelių direkcijos Viešųjų pirkimų skyriui nėra registruojami – galimas dokumentų keitimas ir tikslinimas;
3. CVP IS yra priregistruota labai daug administratorių Kelių direkcijos darbuotojų;
4. Pirkimo iniciatoriams (pirkimą inicijavusio skyriaus vadovams) netaikomi nešališkumo ir konfidencialumo reikalavimai;
5. Pasiūlymus vertina vienas darbuotojas – paskirtas ekspertas;
6. Nenumatyta susipažinimo su konkursą laimėjusiu pasiūlymu susipažinimo procedūra.

4. SIŪLYMAI DĖL KORUPCIJOS RIZIKOS VEIKSNIŲ NEIGIAMOS ĮTAKOS PANAIKINIMO AR SUMAŽINIMO

Siūlomos priemonės veiklos srities vertinimo metu nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams mažinti ar panaikinti pagal Lietuvos Respublikos susisiekimo ministrui priskirtų valdymo sričių korupcijos prevencijos programos įgyvendinimo priemonių plano formą:

Eil. Nr.	Priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Laukiamas rezultatas
1	Atnaujinti Kelių direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarką, siekiant viešųjų pirkimų skaidrumo, efektyvumo ir aiškumo.	Kelių direkcija	2019-06-30	Atnaujintas Kelių direkcijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašas

Komisija siūlo:

1. Patikslinti viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašą – numatyti, kad vykdant mažos vertės pirkimus – neskelbiamas apklausas žodžiu arba raštu – turi būti rengiamas tiekėjų pasirinkimo pagrindimas;
2. Patikslinti Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos viešųjų pirkimų organizavimo tvarkos aprašo II skyriaus „Organizavimo procesas ir jo dalyviai“ 6.2 punktą, nurodant, kad pirkimą inicijuojančio administracijos padalinio parengiama planuojamo pirkti objekto paraiška turi būti registruojama Kelių direkcijos dokumentų valdymo sistemoje, pridėdant rengėjo ir padalinio vadovo parašais patvirtintą:
 - maksimalios pasiūlymo kainos (įkainio) pagrindimą;
 - techninę specifikaciją;
 - pirkimo sutarties projektą;
 - techninį projektą (jei taikoma).
3. sumažinti CVP IS pirkimus administruojančių darbuotojų skaičių.
4. Numatyti prievolę pirkimą inicijavusio skyriaus vadovams pasirašinėti konfidencialumo pasižadėjimus ir nešališkumo deklaracijas.
5. Numatyti 4-ių akių principą, vertinant tiekėjų pasiūlymus (bent vykdant tarptautinius atvirus konkursus).
6. Numatyti susipažinimo su konkursą laimėjusiu pasiūlymu susipažinimo procedūrą.

7. Numatyti Kelių direkcijos nuolatinių viešųjų pirkimų komisijų narių rotaciją – vieną kartą per metus keisti ne daugiau kaip vieną trečdalį narių, be to, užtikrinti, kad tarp komisijos narių nebūtų tarnybinio pavaldumo ryšių.